

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful ese de doue ori pe septembra : Joi'a si Duminica. — Prenumeratia se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu banii gata prin seriozi francate, adrease catre expeditura. Pretiul prenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte partii ale Transilvaniei si pen-

Nr. 102. ANULU XVII.

Sabiu, in 24 Decembre 1869. (5 Ian. 1870.)

tre provinciele din Monarhia pe unu anu 8 fl. era peo jumate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inserattele se platescu pentru intea ora cu 7. cr. siulu, pentru a doua ora cu 5/2. cr. si pentru a treia repetitu cu 3/2. cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la „Telegraful Romanu“.

Apropiandu se inceputulu anului 1870, se deschide prin acésta prenumeratiune noua la acésta foia.

Atragemu atentionea onoratului publicu ca in anul urmatoriu, fiindu sinodu archidiecesanu in primavera si congresu metropolitanu in tómna, „Telegraful Romanu“ va fi de interesu deosebitu din acésta privintia. Elu va fi diuariul celu mai de aproape de lucrările acestoru representantie natinali bisericesci si prin urmare i va fi cu putintia ale si aduce mai ingraba de cátu ori care altu diuariu romanescu.

„Telegraful Romanu“, va esfá si pâna acum de doue ori pe septamana Joi'a si Duminica — Pretilu abonamentului e :

Pentru Sabiu pre anu 7 fl., pe 1/2 de anu 3 fl. 50 xr., pe 1/4 anu 1 fl. 75 xr. v. a.

Pentru Transilvania si Monarchia austro-unguresca pe anu 8 fl. pe 1/2 anu 4 fl. pe 1/4 anu 2 fl. v. a.

Pentru Romania si strainitate, pe anu 12 fl., pe 1/2 anu 6 fl., pe 1/4 anu 3 fl. v. a.

DD. abonanti suntu rugati a nu intârziu cu tramitera prenumeratiunilor.

Adresele ne rogâmu a se scrie curat, si epistolele de prenumeratiunea nese trame francesc — adresându-le de dreptulu la

Editur'a „Telegrafului Romanu“ in Sabiu.

Misiunea in Orientu.

IV.

Elementele cari suntu a se considera la deslegarea cestiuniei orientali constau din poporele crestine apasate, din turci asupritori si din interesele si amu puté adauge si influintele esterne in apropiere si indepartare, dara mai cu séma in Europa. De patru seculi si mai bine si inca nici unul din aceste elemente nu s'a pututu aventa la superioritatea de lipsa pentru de a dà orientului o directie otarita. Elu (orientulu) nu a devenit turcescu, ca se aduca populatiunile la o omogenitate natuale; grecismulu nu a pututu strabate la nivelu spre alua, ca dupa caderea romanilor, conducerea in mană; romanismulu a fostu asiá de inadusitu incatul mai nici ca se mai scie ce-va de esistint'a loi pâna acum in tempurile mai noue; slavii imparititi in fractiuni si trecuti parte la islamismu, parte supusi influintelor missiunilor bisericei papiste, si chinuiti ca si romani de clerulu grecescu, se interesau putin de nationalitate, ca se pote ei sa se avente la conducere. Asiá au mersu si asiá mergu in parte lucrurile si astazi. Interesele si influintele esterne ame vedintu-jat de putinu putura face: români, ca cei mai de aproape, ca poporul celu mai mare pentru omogenitatea si compactiunea sea puteau ajutá multu, deca nu aru si fostu incungiorati de inimici si deca nu intrá coruptiunea sanarului sa-i strice mai pâna la prapadire si pre densii. Ungurii inca puteau face ceva deca tendint'a aristocratica de suprematia nu si aducea in contrastu si ostilitate secularu cu români. Aceste doue popore deca erau impacate si traiau in armonia, deca inflorea cultur'a in sunu loro, puteau prin curta ce aru si tramsu in orientu, fără altu felu de intervenire, se dea orientului intregu alta directiune.

Nec din puterile europene nu-si putu nici un'a cástigá influintia decidiatòria asupra orientului, doveda este si presintele. In desiertu tramtut englesii bibili traduse in tote limbile; in desiertu se incer-

ca missiunarii latini, cu deosebitu francesi si italianni, a converti la papismu; in desiertu suntu misiunile protestantice nemtesci sub auspiciole Prusiei; in desiertu suntu si alte incercari din partea altoru pteri prin israeliti etc., — pâna aeum vedem ca toate acestea se potu paralisa imprumutatu, potu tiené in locu poporele din orientu, dara a le inainta nici unele.

Déca primulu lucrul astfelui, atunci credem ca nu va fi lipsa se pomenim de emfasele unoru publicisti, cari ne spunu cu tonu inaltu, ca nemtii suntu chiamati a feriel orientulu, ca ungru cu polonii, ba unii nu se sfiescu a-si pune si pre o mană de ómeni de sasi ca avantgard'a culturei in orientu, pre cându este evidentu ca acesti ómeni priponiti pre de toate laturile cu privilegie si alte favori, in siepte sute de ani, nu o au pututu aduce mai departe decat ca cei cari mai traiescu ducu o vietia mai asia de nepretensiva ca si cei-lalti locuitori nepriviligiai ai ticeri. Pentru pretensiuni mari se cere si putere de viatia mai venjosa.

Europa aru trebuu sa se privescă ca o casa si poporele ei ca membri unei familie. In sunu unei familie nu tinde nime dupa sterpirea celui-laltu membru de familia, ci spre prosperarea si binele intregului se ajuta imprumutatu.

Toate poporele orientale, sia slavi, sia români, sia ce voru fi, traindu in suferintele cele mai dure ale trecentului si neperindu au dreptu la vietie. Decele-lalte din ceea-lalta parte a Europei nu trebuu sa caute numai cum sa le esplodeze, dara cum sa le ajute sa scape de jungulu incorigibile alu turclor si sa se desvolte in ceea ce privesee partea intelectuale si materiale. Ele simtu, ele seju ca atunci orientulu nu va mai fi o pastietate, ci o gradina, pentru ca deca au suferit seculi si au remas in fiintia a se vedé ca provedint'a le-au pestrat ca toate impreuna sa ie asupra-si in siunea de a cultivá si de a insusiti orientulu.

Catn privesce pre români, amu reprodosu cu bucuria dupa „Tr. Carp.“ cele scrise acolo despre inintiarea de scoli române in Macedonia si despre introducerea limbii materne in bisericile românilor macedoneni. Datori'a nu numai natuinala dara omenescu, este ca toti români de dincöci de dunare sa nu sia indiferenti fatia cu fratti loru din Turcia. Cei'a voru face numai unu servituu culturei in genere, deca voru sprigni prin mijloci intelectuale pre cestia, contribuindu cu partea loru la accelerarea luminarii orientului.

Comerciul joca o rolă insemnata in istoria civilisatiunei.

Comerciul printre afacerile sele au importat si esportat totu de un'a si idei innoitorie, si reie si bune, pentru ómeni. Civilisatiunea lumei vechi o vedem ca caletorindu cu coloniele comerciali pre tinerii mediteranei in toate laturile. Asemenea lucrori s'au intemplatu si mai tarziu cu crestinismulu si in fine chiaru cu unele biserici partiale precum e luteranismulu din Transilvania. De aceea si civilisatiunea moderna si pote multiam strahlantarea in multe privintie comerciului.

Părticică dara cu carea români suntu detori orientului si in specialu fratilor de unu sânge ce locuiesc in imperiul turcescu se poate face parte prin comerciului intre unii si altii.

Este onu adeveru ca nationalismulu are radacinile cele mai asunde dincöci de dunare. Toti ramii de lipsa pentru viat'a unui popor cu natione se desvolta aici in mesura mai mare. Români au acum doue universitati, au alte institute inalte si midilicie. Acestea inse au imbratisat si ramul industriei comerciale. Cu astu se aru lati acesta mai tare si cu cátu aru loá directiuni mai diverse

si mai indepartate, cu atâtua aru si mai fructiferu si spre sfersitulu de carele ni e vorba. Pentru ca ideile culese din o esperintia mai bogata, mai ampla si strafacute in avere intelectuale natuale, aducu mare usinintia confratilor, la cari pote industri'a economiei de vite seu alta industria este tinerituta in nisce locuri anumite, unde elementele straine amenintia cu cuplesire.

Mijlocile de comunicatii suntu acum mai multe si voru si preste scurtu tempu mai multe de cum erau in trecutu. Si asiá români de dincöci deca voiescu ca sa conlucre si ei la radicarea poporeloru orientului, trebuie sa se trediasca din nepasarea loru si sa sia mai activi in totu ce se poate numi industria, decat pâna acum. Prin activitatea acésta devinu in starea de a-si face si ei o stare mai buna, devinu inse si in pusetiune de a comunica idei culese din cultur'a occidentale si de a le impărtasi ei fratilor loru mai departe.

Procederea acésta nu va da ansa la noue emigrari, ci va contribui la sustinerea echilibrului in-tre locuitorii orientali si occidentali, caci deca li se va imbutatati sértea celor dintâi, materiale si intelectuale, voru contribui cu efectu si la echilibrul politic care pâna astazi inca nu si-au aflatu statutu seu de linisice.

In nrulu 309 alu foiei „Hr. Ztg.“, sub rubrica „Tir'a Interna“, onu profesorul asta de bine in unu articulu: „Zur Berichtigung“ a ne numi amici ai agitatiunei de nationalitat, pentru ca amu publicato si in traducere germana articuloului nostru in cestiunea prelegerilor lui Wattenbach. Noi in calumna acésta neierata, esita din condeiulu unui bârbatu, oslâm, abstragendu dela partea punibile dupa codicels penale, unu actu de cea mai mare reintia impreunata cu o apretiuire pré mare de sine.

Lucrul este chiaru. Se ia cineva faimosă descriere a Transilvaniei de Charles Bonner a mană si se tréca numai fugitivu macaro prin trens'a si va vedé, ca toate acusatiunile separute in scieri, in articuli de diuarie scrisi de sasi si in memorande asternute regimului militari si absolutisticu cu scopu de a injosi si degradá pre români, se reflecteza in opinioniile amintitului autoru englez; cu toate ca din cändu in cändu englesulu nu pote ca sa nu descrie unele insusiri bune ale poporului român, cari insusiri contradic in modulu celu mai diametral batjocurilor de mai inainte. Wattenbach o spune pre fatia, ca a conversat numai cu sesi, caci ceea ce dice despre Metropolitulu Siagan'a se reduce la o intalnire pre strada, unde nu se putura desvoltá conversatiuni de cele fete, de cari enerză Wattenbach in responsulu seu. Asiá dara este evidentu ca informatiunile luate de acesti doi viageri, seu turisti, nu suntu basate nici pre studii, nici pre studiile loru proprii, ci pre visce traditiuni nefericite ale cătoru-va bârbati, cari, nu scim printr' consequenții, credu ca prin calomniarea altora si voru ascunde ei slabiciunea loru si se voru servici ei insi-si. Ba insusi scriitoriul articulului din „Hr. Ztg.“, domnulu profesorul concede, ca s'a pututu asta „unu (sas) singularu“, carele sa dea ansa la „ratacire“, va se dica, la o seductiune a unui strainu spre alu face sa scrie reu asupra românilor. Si deca unu diuariu român preste aceste acusatiuni, prin cari suntu români defaimati inaintea Europei, ca popora carele nu merita sa trăiesca, nu trece cu vedere, unul din cei „nevinovali“ ne face agitatori de nationalitat.

Scriitorul articulului „Zur Berichtigung“ se demite apoi in personalie, cari nu incapă nici decum in cadrul afacerii tratate in „Telegraful Romanu“ si cari dovedescu numai mai

topopescu, a conchiamatu, pre lângă membrii sînodului, inca unu indoit u numeru de mireni, că bărbi de incredere, sî a pus la pertractarea tuturor acestor'a, urmatorulu proiectu privitoriu la reducerea numerului preotilor din protopopiatu, privitoriu la calificatiunea venitorilor preoti, privitoriu la dotarea preotimie tractuale, la regularea taxelor stolari sî a altoru competitio preotiesci, sî in fine privitoriu la infiintarea cîte unui sîu multor stipendii pentru ajutorirea tenerilor talentati, dăraseraci, din respectiva parochia spre cerecarea scolelor mai departate, dăr se lasău se urmeze proiectulu de sub cestiune.

Considerându, ca tôte institutiunile nôstre bisericesci, au de scopu binele sî fericirea temporana si eterna a poporului nostru.

Considerându, ca poporul nostru numai prin cultivarea si luminarea sea pôte ajunge acestu bine si acesta fericire.

Considerându ca cultivarea si luminarea poporului nu se pôte ajunge decât iéra-si numai prin organe culte si luminate, si ca de asemenea organe vinu a se consideră preotii si invetiatorii poporului.

Considerându că unu preotu si unu invetiatoriu luminat numai atunci se pôte devotă missiunei sele cu totu deadinsulu, cîndu subsistint'a i va fi ascurata priu dotarea corespundiatore a parochiei.

Considerându mai incolo, că dotarca de astădi, cea slabă, neregulata apoi si nesigura a acestor mai multe parochii din acestu tractu protopresbiteralu trage dupa sine, de un'a parte neimplinirea detorintielor celor mai cardinali din partea preotimie, precum este invetiarea si luminarea poporului prin predicarea cuventului lui D-dieu, ieru pre de alta parte neregularea taxelor stolari si altoru competitio preotiesci, apoi incasarea loru in unele parochii aorea pentru mai multi ani restanti, togm'a si cu ajutorint'a politica, cauză adesea neintelegeri, neplaceri si ura intre preotii si poporenii loru, si in fine considerându si aceea ca la preotia se intrecu adese ori si individi mai puçinu calificati, cari apoi facu mare concurintia celor mai apti, mai alesu prin aceea ca seduca pre alegatori cu felurite promisiuni intre cari si aceea ca ei, concurrentii cei mai puçinu calificati se dechiara a servi si cu taxe stolari si cu alte competitio mai reduse, ieru dupa ce-si ajungu scopulu asuprescu pre poporenii loru cu duplicarea taxelor si competitintelor stolari; asiā dara din aceste considerante si pâna atunci cîndu aceste tôte se voru regulă in sinodulu eparchialu, acestu sinodul protopresbiteralu, conchiamatu mai multu pentru constituirea sea in sensulu "statutului organic alu bisericet române ortodoxe din Ungaria si Transilvania" voindu a folosi acesta ocasiune, astă cu cale a decide:

1. Sa se aléga din sinulu sinodului o comisiune din 9 membri cu insarcinarea, ca pâna la celu mai de aprope sinodul protopopescu luându in consideratiune ca "statutul organic" mai susu pomenit, inca o'a apucat a regula si a stabili numerulu preotilor pentru fia-care parochia deosebitu, asiā dara si pâna la regularea acesta prin sinodulu eparchialu, — aceea comisiune se prelure unu proiectu, carele se reguleze si se staveresc si numerulu preotilor pentru fia-care parochia deosebitu.

2. Că, dupa statutul organicu alu §-lui 43 prescrie ca aspirantii la preotia se fia clerici absoluti, si dupa ce clericii absoluti potu fi cu clase normali sén si unele clase gimnasiali, va se dica, unii mai multu altii mai puçinu calificati, si in fine dupa ce si parochiele suotu unele mai mari, ieru altete mai mici, unele mai multu ieru altete mai puçinu dotate asiā daru totu aceea comisiune, se proiecteze pentru fie-care parochia din acestu Tractu protopopescu cu privire la dotarea ei, că pre lângă studiile clericali, ce calificatie se mai aiba viitorii concurrenti, la un'a sén la alta parochia.

3. Că in legatura cu acestea, se mai proiecteze mai departe, cum s'aru dotat parochiele fără de a se asupri poporenii si cum s'aru potea introduce uniformitatea taxelor stolari, celor atât de felurite.

Spre ajungerea scopului se recomende, că in privint'a taxelor stolari dela feluritele functiuni si altoru competitio — se potu face mai multe clase, ca pentru delaturarea mulitoru diferintie dintre preoti si poporenii, sa recomende unde s'aru potriviti, adunarea competitintelor preotiesci prin epitropi, si depunerea loru in cas'a bisericei, apoi dotarea pre-

otilor cu lezi sén cuote fixe din venitulu bisericei. Tôte acestea se voru proiecta siguru pâna la celu mai de aprope sinodu protopopescu, spre a se potruiatunci la pertractare meritória.

4. Din priviotis, ca multi teneri talentati, din cauza miseriei parintilorloru loru, nu potu continua studiile mai departe pre la scoli streine, si din privintia ca biseric'a si natiunea nostra, are mare lipsa de omeni culti, asiā daru pentru ajungerea macarui in parte a scopului acestui'a, sinodulu protopopescu decide a provocă pre tôte sinodele parochiali pentru infiintarea unui sén mai multor stipendii pentru fia care parochia dupa putintia, pentru sustinerea studintiloru talentati, daru saraci din respectiva parochia la vre-o scola streina. Daru acesta sa se faca de bunavoie, fără de vre-o sila, asiā ca fia care sinodul parochialu, se aléga din sinulu seu doi bărbi dintre cei mai de frunte membri ai parochiei, sub numirea de epitropi fundationali, pre cari sei insarcine a merge de 4 ori, la patru partrare de anu, la dile anumite la casele crescinilor din aceea parochia, se cera unu daro pentru infiintarea pomenitei fundatiuni, cari apoi despre banii incursi voru dă socotela sinodului parochialu si se voru depune in cas'a bisericei spre pâstrare.

Asupr'a acestui proiectu sinodulu protopopescu a adosu acelu conclusu, că o comisiune de 5 membri sub presidiulu parintelui protopopu se mîrga in tôte parochiele tractuale, unde apoi in contilegere cu sinodele parochiale si cu parochii respectivi se cerce a regula numerulu viitorilor preoti, a determină calificatiunea loru, dupa populatiunea, positivne si dupa venitele fie-cărei parochie, si ca mai incolo totu aceea comisiune iéra-si in modulu acum indegetatu, se cerce a stabili dotatiunea parochului, cum si a regula taxele stolari dela feluritele functiuni preotiesci, tôte acestea in modu provisoriu pâna la regularea loru prin sinodulu eparchialu, si pre lângă resvera de a se supune viitorului sinodul protopopescu si prin acesta mai inalta aprobări.

Nicolau.

Elisabetopol, 19/30 Dec.

Domnule redactoru! Pâna cîndu regiunile cele inalte ale politicei se vedu a fi in preséra unor evenimente importante, de ore-ce nici intr'un statu mai nu domnesce linisces multiamirei, dicta tierei noastre nu-si intrerupe cursulu seu de a formă legi fără de a respecta nelinișcea si vueltul nemultamirei, ce se aude din tôte pările. Pre basa acestoru si in puterea constitutionalismului deosebitele cantone sén cum le numim noii comităte nu întârdia a intrebuintă dreptulu acesta a libertătiei penitru noi mai numai formale, sperându pre basea lui desvoltarea edificielor celor mai pompoze. Nu voi se combatu sperantia acesta, ce fiindu basata pre o nemultamire asiā discendu generale, va fi forte greu de realizat, ci o lasu ca se o risipe evenimentele tempurilor viitorie, o lasu sa se reflecteze de spiritul tempului modernu. Scopulu scrierii mele e că se dau onor. publicu őresi-care notitie despre congregatiunea marcală ce s'a tienutu in 16/28 Decembrie comitatulu Albei superiore in Elisabetopol.

Delsingindu-se diu'a constitutiunala a comitatului pre 28 Decembre a. c. se adunara membrii comitetului comitatensu din caus'a tempului nefavorabilu numai din putine părți. Diminăt'a la 10 ore se deschise siedint'a prin comisariulu regescu Mikó. Punendo-se la ordinea dilei mai intâi ordinatiunile ministeriale, intre care cea dintâi su demisunarea comitelui supremu a contelui Franciscu Haller, carele aruncându-se pre sine in jocu, su merulu discordiei in comitatul atâtul pentru unguri cătu si pentru români, de ore-ce elu au stricatu solidaritatea românilor prin apromisiunile sele si i-au adus la disolutiune. Aru cugetă omulu ca de vreme ce Haller Ferencz prin ordinatione mai inalta e delaturatul din frontea comitatului certele si turbările s'aru si sistat. Inse ou e asiā, partidul fratelui fostului comite supremu, a lui Haller losi in decurgerea tempului venindo, că pre lângă tôte pedecile ce li se pună din partea partidei lui Ferencz a-si ajunge scopurile sele particolare, de ore-ce de caus'a comună n'au fostu vorba nici odata; au devenit atât de inimica singuraticilor partișani a lui Haller Ferencz incătu i persecută in modulu celu mai rusinato. E de mirat ca scopulu bunei stări a comitatului se pertractă fără fugitive, pre cîndu personalitatile se desbatu per longum et latpm. Inversiunarea atâtul a mersu de departe incătu unii membri din partid'a, asiā se dice, in biserica F. Szt. Petrolui.

stânga a lui Halter Jozsi si mai cu séma unulu, ce este advocatu in Elisabetopol, au mersu asiā de departe, incătu marturiscese singuru fără de nici o siéla seu roșietă, ca elu n'are caracteru, ca au facutu cele mai grandiose defraudatiuni si insila-ciuni, falsificându testamente etc, numai că se potragedupa sine o jertfa miserabila din partid'a contraria, cari i-aru si ajutat la otelirea misiunilor lui. Asiā se cetira in dîu'a cea dintâi a congregatiunei marcale dupa ordinatiunile ministeriale niscale lungi de investigatione pline de cele mai scandaloase descoperiri ele unor fosti amici in sapte deprivate si condemnabile. Si ce se vedi, publicul semidoctu ascultă cu placere aceste infami perso-nale, delectându-se la esprezivurile cele dejositorie, nu inse că se condonneze pre amendoi miserabili, ci mai multe că se impileze pre unelt'a criministului capitalu. Asiā se continuara si se finira desbaterea dîlei celei dintâi a congregatiunei si spre daună si desfăvorea comitatului intregu, respectivulu incusit criminalistu dupa marturisirea sea propria, ce o a facut o in publicu prin jurnale, de-si a comisul cele mai funeste si mai condemnabile crime, totusi su lasatu a luă parte la desbarterile congregatiunei si fungéa si acum in biroulu seu scapatatu spre daună publicului intregu.

A dô'a di se continuara in siedint'a urmată persecutiunile asupr'a membrilor partidei invinse si lucrurile de capetenia, ce jacu in interesulu comitatului si a locutorilor lui, fiindu prelucrate de o comisiune se cetira si primira in fuga fără de nici o observare. De interesu mai comun e intre obiectele acestei cetate si primite că in trăcatu provocarea comitatului Bihorului, că comitatul sa se enuncia de primesce legea despre denumirea judecatorilor trecuta asta primavera prin dieta seu se dechiara pentru alegerea oficialilor judecatoresci, că si pâna acum. Comitetul dechiarându-se pentru alegerea judecatorilor primi propunerea cum fo elaborata de comisiunea esaminatorie fără vre-o observare, de a sea.

Potieni români cari eră de facia, neavandu interesu la pertractările causeloru personale luare putieni parte activa; un'a inse totusi nu o potu trece cu vederea; la sferșitul siedintei a dô'a si celei din urma se scăla unu domnul magistru si dupa obiceiul de pâna acum recomanda pre vre-o căti-va insi din sinodul loru de membri ai comitetului cu oficiu onorariu, cari toti se primire cu "éljen"uri multiamitorie. Dupa ce s'a fostu anunțat primirea acestor'a, unu membru român recomanda asemenea pre lângă vre-o doi unguri si vre-o căti-va români. Dara bietul si-a sprinsu paie in capu; si precum se facu si la alte oca-siuni toti incepura a combate alegerea oficialilor onorari si propunatorulu dintâi avura obrascnicia, pentru că se nu vina mai multi români in comitetu, a revocă pre cei recomandati de elu si dejă primiti de adunare. Inse pentru că se nu devina intr'o incoscintia ridiculosa se primira toti cei recomandati de membri ai comitetului si, in posturile loru ocorarie la cari fura asignati.

Cătra sferșitul siedintei dlo Dr. Vas. Szabó că fisicul comitatului presentă o propunere in privint'a bôleloru de vite din Transilvania intréga ca deosebire insa intrebuintarea mesurilor preventivie pre la frontierele tierei românesci ce se tienu mai cu séma spre resaritul de comitatulu Albei superiore. Propunerea dlo Dr. Szabó se primi cu aplause inchinandu-se siedint'a dupa pertractarea unelor obiecte de putieni însemnatate. In diu'a urmată se verifica protocolul si nou alesii oficiai depuse juramentul obicinuitu de fidelitate.

Intemplantute congregatiunei acestei si multe altele de aceste le potu servi românilor din comitatul, că se nu me estindu mai departe, de dovadă destulu de chiara, ca ei nu primesc din partea ungurilor pentru servitiele, ce li le faco la ajungerea scopurilor loru partie, nici cea mai mică resplătire seu multiamire spirituală si pentru aceea credo ca aru si tempulu, că se parasesc ve-narea intereselor marsiave individuale si mai verosu sa se unescă cu spiritu solidarul si se intem-pine cu târia atacurile inimicului seculariu, ce du-re, aduce multe rane adenii si grele multe cer-cetatei noastre natuni.

Füzes-Szt.-Petr 9 Dec. 1869.

Domnule redactoru! Ve rog se aveți bunătate a dă locu in pretivitolu d-vostre jurnelu acestor putieni notitie despre sinodul protopopescu alu tractului Ungurasului, tienutu la 9 Dec. a. c. in biserica F. Szt. Petrolui.

Dupa ce membrii din clerg si laici, alesi prebasea „Statutului organiciu”, si convocati prin culariul protopopescu se adunara pre 9 Dec. a. c. in biserică F. Szt. Petru lui, parintele prot. traciale Petru Rosoia, dupa saversarea stei liturgii, binevenită pre membrii adunati prin o cuventare simtitória si bine potrivita cu scopul adunării, prin care petrundea adencu pre ascultatori, si in care arată, ca forma legale a bisericei noastre in ocărmoire era decadiuta si immormentata, — acum insa, prin luptele neintrerupte, istorice ale Escentiei Sele, prea bunului nostru Archipastorului Andrei Baronu de Siaguna, ierarhi este invista, si din convictiunea adeverului inarticulata in legile tierii, si sanctiunata de Maj. Sea marinimosulu rege Francisc Iosif I, că biserica autonoma a revenit la cărmuirea sea propria, independenta s. a.

Cându fura pronunciate numele prea inaltelor persoane amintite, adunarea proruse in „sa traiescă“ repetit. Asemenea si la finea cuventărei.

Dupa chiamarea spiritului săntu, parintele prot. denumí unu notarul interimale, si propune verificarea membrilor, cari avendu si credintunalele, numai decât se alege de notariu stabile Vasiliu Petrulea, carele si ocupă locul de notariu. Apoi se alegu cei 6 membri din clero ai se. protopopescu si defensorele matrimoniale.

Dupa acestea se alege comitetul protopresi-terale, si in urma epitropi'a protopresi-terale.

Totu aceste alegeri au fostu cu voturi prin tieduli, cărora le-a premersu cetirea articulilor si §§-loru din statutu, tienitori de aceste norme.

Astfelui fiindu compusu sinodulu, parintele protopopu in cea mai placuta posetiune dechiară sinodulu de constituutu, si prin o cuventare acomoda multiamesce membrilor sinodului pentru zelulu dovedit u prin punctuosa presentare la locul de satia, menit u pentru tienerea sinodului, — recomanda fia-cărei sectioni cu caldure, activitate si zel in afacerile ei, că lucrându in vi'a Domnului cu unu congetu, si cu o stradania intocm'a, nu numai se sia acést'a aperata de inimicul neimpacatu, — ci se sia indiestrata si infrumsetata. — Multamiesce adunărei intregi, si multimei adunate de poporu, căci au venit u se veda lucrul celu reintrodusu in biserica nostra dupa intrerupere de mai bine de unu secolu si jumetate.

In fine motivéza, ca dupa ce acum aveam in- tre altele epitropia protopresi-terale, aru si a se ingrigi peatru infinitarea unui fondu tractuale — protopopescu, la a cărui infinitare bucurosu contribuie si densulu acum.

Spriginitu de membri, cu deosebire de par. Teodoru Simocu din Bosna se si face o colecta, la care contribuie: par. prot. Petru Rosca 2 fl., Teodoru Simocu 1 fl., Ioane Popoviciu 50 xr., Irodionu Szabó 1 fl., Ioanu Holhosiu 65 xr., Nic. Morosianu 50 xr., Ioanu Jordea 1 fl., Ioane Domsi'a 1 fl., Ioane Gogu 1 fl., Ioane Popoviciu 50 xr., Ananiu Popu 50 xr., Dimitriu Puscasiu, invet. 50 xr., par. Ioane Giurecianu 50 xr., Vasiliu Gog 25 xr., Vasiliu Prunea 25 xr., Georgiu Cristea 25 xr., Gregoriu Curea 50 xr., Filipu Morosianu 50 xr., Gavrilu Szabó 20 xr., Vasiliu Mereea 30 xr., Vasiliu Vlăicu 40 xr., Vasiliu Souc'a 50 xr., Ioane Ducea 50 xr., Vasiliu Olariu 25 xr., Ioane Morariu 25 xr., Gavrilu Olariu 1 fl., Ananiu Morosianu 1 fl., Gavrilu Damasi'a 25 xr., Teodoru Coconianu 50 xr., Elia Bricea 25 xr., Elia Borsi'a 25 xr., Gligoru Onatiu 25 xr., Ioane Curea 40 xr., Gratiu Jordea 50 xr., in suma de 22 fl. 70 xr. v. a.

Acesti bani, că fondu alu tractului, s'au concretu epitolor tractuali, Ioane Duc'a din Hida si Vasiliu Souc'a din Racosiu, că sub veghiarea par. protopopu sa-i dea pre interesu, si la tempu de lipsa sa-si dea ratiocinu.

Parintele prot. au datu si una prându celor ce au participat la sinodu, respectiv adunărei, la care au luat parte că la 48 persoane. Aci s'au radicatu mai multe toaste, in fine pentru biserica si pentru totu clero si poporul nostru. Cu acestea in dragoste fratreasca, s'au dusu sia-carele la ale sele.

V. Petrulea,
notariu.

Dela Conciliu.

N. Fr. Bl. scrie in nr. 359:

In cestiuinea infalibilitătiei s'a escalu unu reaventu (torsiune).

Pre cându credé tota lumea, ca infalibilitatea de siguru se va proclamá, de vreme ce mai multu de două tertimi dintre membri conciliului suntu partișani ai ei, se serie din Rom'a lui „Pester Lloyd” din isvoru siguru, că Pap'a au datu audiu unor voci inseminate opositionale, si asi a intrelasatu, de a reusi cu dogm'a cea spaimantatore.

Epistol'a suna:

Rom'a 22 Dec. Macară ce vo-ti si auditu despre rezultatul presumtivu alu conciliului, aceea saptă desigur se nu o perdeti din vedere: că scopul conciliului e dejă astazi de a se considera de nemicu si dogm'a infalibilitătiei de cadiuta.

Se aruncămu o privire la istoria originei conciliului, dupa cum ne-o spunu români alesi, cari suntu familiarisati cu secretele vaticanului: Jesuitii, singurii urzitori a acestui atentat contra spiritului progresului omenescu, observara Papei, că a rare pote areta istoria unu Pontifice, care că Pius IX asi a timpu indelungat aru si siedintu pre scu-nu s. Petru. Momentul de facia aru si favorabile, cum nu altul, pentru reorganisarea bisericei, căci in episcopatul intregei lumi (catolice, R.) chrestinesci aru si pucini dignitari bisericesci, cari se nu fia prin Pius IX denumiti. Momentul debue deci folositu, intr'acolo, ca biserica se capete o organizatiune absolutistica, si Papa o potestate dictatoriala, că se pote biserica resiste atacurilor spiritului modernu.

Asi a provenit dogm'a infalibilitătiei. Inse cam s'a ivitu acést'a idee in publicitate, a si datu, chiaru in cele mai inalte cercuri clericale, de cea mai mare opusietiune. Mai intâiu s'au pronunciato episcopulu din Fulda, apoi au urmatu epistol'a paternu Hiacint si in fine epistol'a pastorală a episcopului din Orleans. Aceste trei publicatiuni formara punctele de cristalizatiune a opositionei bine-organisate, contra cărei stau iesuitii, carea s'au aretatu dejă la discussiunea regulamentului.

Prelanga totu estea e constatatu, ca la votare aru si majoritatea pentru infalibilitate; inse totu asi de constatatu e, că consiliarii Papei, basati pre o mica preponderantia numerica, nu se voru incercă, a proclamă o dogma asi a ingrozevită, cu atât'a mai pucinu, cu cătu influența cea mai mare bisericesca si potestatea intelectuala se alla la minoritate.

Si asi voru renunța la proclamarea dogmei de infalibilitate, inse se voru incercă a-si câștiga puterea perduta prin aspirarea silabului.

Spiritul tempului se va opune si acestei măsuri, inse e temere, ca aparatori eei mai fideli ai bisericei, precum e episcopulu din Orleans, nu se voru mai astă intre opositionisti.

Varietăti.

** Perceptionile si acoperirile postali in Ungaria.) A) Recerintie: salariile functionarilor si servitorilor: 753.970 fl.; bani pentru quartiru: 70,846 fl.; diurne: 28.700 fl.; imbracamintele servitorilor: 28.000 fl.; salariile magistrilor postali: 351.000 fl.; suplemente partiali pentru portu: 24.500 fl. onorarie: 13.800 fl.; spese pentru caleatoria: 37.000 fl.; conservarea edificiilor camerali: 5700 fl.; bani pentru arende: 74.760 fl.; spese oficiale si de manutinere: 208.000 fl.; rafuri de deficitu: 950 fl.; rafuri de venituri: 950 fl.; detorie de escomuturi straine: 10.000 fl.; spese pentru transportul postali: 1.789.500 fl.; spese pentru transportul pre-căile ferate: 5300 fl.; erogatiuni jurnalistiche: 32.500 fl.; castigarea caruților si a objectelor pentru inventarie: 130.400 fl.; reparările curatielor: 50.000 fl.; desdauñari: 30.000 fl.; diverse: 500 fl. Totalu 3.646.376 fl. B) Acoperiri: portulu epistolelor: 1.640.000 fl., portulu cu caruțele postale: 1.510.000 fl.; taxele caletorilor: 1882.000 fl.; taxele telegrafice: 1.900 fl.; bani jurnalistic: a) pentru prenumeratiunea la jurnalele straine: 149.750 fl.; pentru marcele jurnalistic: 32.500 fl.; laolata: 182.250 fl.; competitie pentru immanuari: 44.750 fl.; amende: 4.800 fl.; pretiuri de cumpărari: 9.950 fl.; bani pentru arende si interesurie: 19.050 fl.; rafuri de deficitu: 60.000 fl.; diverse: 450 fl.; Totalu: 3.655.150 fl. — La oficiul postali a fostu aplicati: 2.557 individi. Dintre acesti: 8 directori, 8 seceretri, 8 inspectori, 7 concipisti, 4 practicanti in conceptu, 4 cassieri, 4 controlori de cassa, 13 cu-

ratori, 11 controlori, 237 officiali postali, 147 adfuncti, 1438 magistri postali, 442 manipulanti de posta, 197 conductori, 29 practicanti. „Fed.”

** (Numerul tuturor diu-riilor de pe teritoriul numit alu S. Stefanu si pretiulu loru de prenumeratiune pre an. 1869.) 131 jurnale magiare = 933 66 fl. xr. (in an 1868, 128 = 908 fl. 26 xr.); 65 jurnale nemtischi. — 711 fl. 86 xr. (in an. 1868, 57 = 662 fl. 66 xr.); 36 jurnale slave = 170 fl. 80 xr. (in an. 1868, 30 = 177 fl. 30 xr.); 13 jurnale române = 90 fl. (in an. 1868, 11 = 80 fl.); 1 jurnal italiano = 7 fl. si 1 in limb'a latina = 2 fl. Totalu: 247 jurnale cu pretiulu de prenumeratiune 1915 fl. 32 xr. (in an. 1868, 216 jurn. cu pretiulu de prenumeratiune 1837 fl. 22.). In partea austriaca a imperiului au aparutu in 1869: 388 jurnale nemtischi, 112 slave, 26 italiene, 2 greceschi, 2 francesi, 1 evreiesca si 1 româna. Totalu: 532 jurnale (in 1868: 474.) (Dupa „Organul postali magiaru.“)

** (Anticonciliul dela Neapole). Despre prim'a siedintia a anticonciliului din Neapole, tienuta in 9 I. c. se anuncia, ca cursul de deschidere alu presiedintelui Ricciardi a fostu primitu cu aplause căldurose. Ricciardi dise: „Trebuie se eliberămu omenimea de slavia si cu deosebire de popi; eri s'a intrunitu in Rom'a conciliul preotilor, pre cari i lumină spiritul săntu si sănta treime. Anticonciliul asemene se inchina la o st. treime: libertatea, a deverul, ratione, Déca nu voim se ne nimicesc gangren'a papismului, trebuie se o taiam.“ — Se cesti apoi unu numeru extraordinariu de telegramme gratulatore din Itali'a si din totu marginile lumii. S'a presintat: un'a adresa de consentire magiara cu 25,000 subscriptiuni; epistole dela Garibaldi, Victor Hugo, Quinet, dela Heroldu, membru alu corpului legislativu francesu. Generalul mecsicanu, Mata, cesti un'a epistola dela două societăti din patri'a sea s. a. Avezan'a vorbi eu mare focu contra papismului si su salutu cu aplause. Americ'a, Belgia fura reprezentate. Se audiau strigăte: „morte papismului!“ Fratii presenti ai lui Tognetti, care su spendiuratu in Rom'a, fura salutati cu strigăte animale generali. Guvernul italiano disolvî inse acesta adunare a catolicilor liberali pentru cuventulu ca aru si pericolosa pentru ordinea publica.

APELU.

Avendo in vedere serbinte dorintia de o mai repede desvoltare a invetimentului elementare in scólele noastre poporale; considerându imperios'a lipsa de perfectionare a invetiatorilor nostri români, si câștigarea de cunoștințe pedagogico-didactice spre a poté corespunde cerintelor spiritului timpului; considerându apoi progressul nostru in cultura, care de-si e destulu de imbucuratoriu, daru amesuratu pretensiunilor timpului, este inca destulu de lacunosu, fiindu in stadiul primu de desvoltare; in fine mai privindu si la viitorul celu dubiu alu invetiatorilor nostri deveniti la nepotinta dupa una lungu servituu: invetiatorii remâni dela scólele confesiunale gr-or. din tractul protopresbiteralu alu Siriei (Vilagosiu) indemnati de ins'a-si nobil'a missiune ce o au că educatori si cultivatori ai generationei, si-au propus a inițiatia o reunire fondatiunala a invetiatorilor din acestu tractu.

Sciindu inse ca succesul acestei incercări, depinde nu numai dela noi invetiatorii, ci in mare parte dela bărbatii nostri de inteligenția si dela popor, cari prin mijloacele loru spirituali si materiali vor sucurge in ajutorul causei, subscrisulu in numele tuturor invetiatorilor din acestu tractu, aducându acés'a la cunoștința publica, mi ieu permisiune a apela la buna-vointa si zelulu onoratului publicu, si in deosebi a inteligenției si preotimiei din eparchia Aradului, pentru sprinirea si imbratisarea acestei reunii invetatoresci, a cărei nisuntia va fi a deschide o era nouă in vieti a scólelor din acestu tractu.

Adunarea constitutiva a reuniei ce se va tie in Siria (Vilagosiu) la scóla gr-or. in 7 Ianuarie 1870 st. v., speram ca va fi cercetata de către toti amatorii si sprinitorii acestei sânte cause.

Agrisiu 15 Decembrie 1869.
Manase Popescu m/p.,
invetiatoriu.